

Список використаних джерел:

1. Коломоєць А.О., Луценко Л.М. (2020). Деякі аспекти здійснення комплексної реабілітації осіб з порушеннями слуху в умовах спеціального закладу освіти. Збірник наукових праць ЛОГОС, 24-28.
2. Кульбіда С.В. (2020). Освітній дискурс білінгвального навчання в спеціальних закладах для осіб з порушеннями слуху. Збірник наукових праць ЛОГОС, 71-72. <https://doi.org/10.36074/05.06.2020.v2.27>
3. Коломоєць А.О., Луценко Л.М., Кульбіда С.В., Спіцина О.В. (2021). Виховна робота осіб з особливими освітніми потребами в умовах Нової української школи: навчально-методичний посібник.

Малинович Лариса Михайлівна,
кандидатка психологічних наук, сурдопедагогиня,
голова Львівського відділення ГО
«Інститут соціальної політики. Наукове товариство осіб з інвалідністю»

СПЕЦИФІКА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОМПЛЕКСНОГО СУПРОВОДУ ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ СЛУХУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

В рамках онлайн марафону «Дні науки» за організації Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України багато теоретиків і практиків змогли поділитися своїми досягненнями та очікуваннями, які стоять сьогодні перед освітою дітей з ООП в цілому, освітою дітей з порушеннями слуху зокрема. Водночас, напрацьовані століттями методи та форми навчання, адаптивні програми та підручники, які забезпечували наступність у здобутті освіти (дошкільної, шкільної, професійної, вищої) стали раптом зайвими і «застарілими» у гонитві за калькуванням інноваційних тенденцій освіти окремих країн. Економічний та етно-політичний занепад в державі призвели до руйнування освіти в цілому, спеціальної зокрема [1].

Фінансова криза в державі зачепила найуразливіші верстви населення – осіб з інвалідністю, людей похилого віку. Загравання перед західними тенденціями, потурання батьківським амбіціям стосовно обмеженим можливостям дітей з порушеннями в розвитку призвели до хаосу та деструктивних змін у підходах корекційно-реабілітаційного процесу в освітніх закладах різного типу.

Реформування системи спеціальної освіти: процеси деінституалізації,

перехід до повальної інклюзивної форми навчання в перші 5 років показали поверхневість у підходах, недолугість у продумуванні деталей. Відсутність кадрів, міжвідомчих зв'язків, наступності у роботі закладів підпорядкування різних міністерств і відомств, апробованих методик, продуманої системи надання послуг – це неповний перелік викликів, яких доводиться долати практикам на місцях. Додаткові випробування у форматі карантину щодо Covid-19, російсько-українська війна ускладнила надання освітніх послуг усім сторонам навчально-виховного процесу, а в окремих випадках унеможливила їх якісне надання.

Йдеться про дистанційне навчання, яке стало чомусь панацеєю не лише для здобувачів освіти ЗОШ, а й для дітей, які навчаються в НРЦ, спеціальних школах, які ще змогли втриматися в час руйнування самої системи спеціальної освіти. Жодні правки до законодавчих Положень, впровадження експериментальних проектів у Статути закладів компенсуючого типу, точкові зміни в діяльність окремих структур чи закладів не змогли стабілізувати ситуацію. Тому, ми можемо спостерігати з одного боку зростання числа кількості випускників із 200-бальною здачею ЗНО, а з іншого боку зниження інтересу до продовження навчання, правильної мотивації до здобуття якісної освіти кількості серед випускників закладів різного типу, які мають ті, чи інші особливості в розвитку (ООП).

Останні зміни до Положення про інклюзивно-ресурсні центри щодо розширення кола завдань на період дії воєнного стану також не зачепили увагою категорію дітей із порушеннями слуху, а підійшли в цілому до спроби вирішити складне питання.

Існують численні виклики для якісного впровадження моделі інклюзивної освіти. Найперша – якісні кадри...якщо структура на стадії становлення, так і штат поповнюється кадрами, які потребують тривалого вишколу і набуття досвіду.

Зазвичай в структурі міських інклюзивно-ресурсних центрів (ІРЦ) рідко можна знайти фахівця із освітою сурдо –, а в районних – ще рідше. У кращому

випадку з дітьми займаються вчителі-логопеди. Зовсім складна ситуація із асистентами вчителів чи вихователів. Це – представники педагогічної кваліфікації у кращому випадку, а, іноді, вони належать до суміжних професій.

Серед фахівців методичного кабінету з інклюзивної ф.н. також рідко можна знати педагога, який би мав спеціальну освіту. Та й саме Положення про ІРЦ дозволяє очільнику мати педагогічну, психологічну чи спеціальну освіту. А, якщо врахувати той факт, що послуга надається дітям з 2-х років, а співпраці з Центрами Раннього втручання немає, бо останніх ще немає в достатній кількості в обласних центрах, то можемо припустити інвалідизацію дитини з порушенням слуху без ранньої діагностики (в пологовому будинку, хоча б групи ризику, без раннього протезування (з 2-х місяців) і ранньої корекції порушень слухання і мовлення.

З початком війни, яка спровокувала появу нової категорії осіб – евакуйованих чи зовнішньо-внутрішньо переміщених, слід зазначити негативний вплив від воєнних дій на якість навчання і шкідливе навантаження на незрілу чи уражену нервову систему вихованців, появу стресів та їхніх наслідків, підвищену тривожність від нестабільності та невизначеності у подальшому житті.

Сьогодні вимагає від Педагогів підвищеної уваги до здоров'я вихованця – соматичного, психічного, так і психологічного, від психологічної служби закладів різного типу, зокрема. Тому, саме комплексний супровід осіб з порушеннями слуху при здобутті освіти в закладах різного типу, дистанційної зокрема, у воєнний час дозволяє забезпечувати їхню, більш-менш, якісну підготовку.

Вивчаючи досвід Львівського регіону, як голова ГО, намагаюся забезпечити ефективним комплексним супроводом родини, котрі виховують дітей з ООП, у тому числі з порушеннями слуху, які звертаються за допомогою, чи я знаходжу їх сама при своїй волонтерській діяльності.

Найбільшу увагу приділяю правильній координації зусиль евакуйованих на забезпечення життєдіяльності родини в цілому (житло, їжа, медична допомога,

здобуття освіти, працевлаштування). Для цього залучаю фахівців – волонтерів з різних сфер діяльності людини (медицини, соціальної сфери з юридичною компетенцією, навичками перекладу жестовою мовою, освіти (класичної, корекційної) духовної сфери (священників, військових капеланів), культури (фахівців дитячоспортивних юнацьких клубів, гуртків будинку культури УТОГ, спортсменів Інва- і Дефспорту та ін.

На початковому етапі сама надаю супровід для задоволення первинних потреб родини. Використовую, як класичні напрямки роботи психолога: консультування – звичайне, телефонне; діагностику (експрес); психокорекцію за допомогою засобів мистецтва (спів, слухання класичної музики, перегляд коротких відеороликів на тему природи; психотерапію – різні техніки допомоги в гострій стресовій ситуації. Серед спеціальних – арттерапію, музикотерапію, фізіотерапію (аутогенне тренування, дихальні техніки).

Ефективним є застосування мною прийомів з анімалотерапії – контакти із собаками, котами, птахами чи спостереження за ними в Домівці врятованих тварин в парку «Знесня», в КП «Лев», де надають допомогу безпритульним тваринам, в Стрийському парку та парку імені Климентія Шептицького (Шевченківському гаю).

Дошкільникам, здобувачам освіти в перших класах початкової школи дистанційна форма навчання (ДФН), навіть за комплексного супроводу, є малоефективною. Серйозні причини є в технічному і методичному забезпеченні ДФН: відсутність достатньої кількості ПК в закладі дошкільної освіти, розроблених комп'ютерних програм для дошкільнят з порушеннями слуху, пристосованого приміщення (без зайвих шумів), сформовані навички роботи із сучасними гаджетами – як у вихованців, так і в досвідчених педагогів; їхнє сервісне обслуговування, постійна доступність до мережі Інтернет.

Бар'єром у якісному засвоєнні навчального матеріалу є також несформована особистість дошкільника із незрілою нервовою системою, несформованими психічними процесами, низькою працездатністю і короткочасною увагою, відволікання на різні подразники, не навчальна мотивація, переважання ігрового

виду діяльності [2].

Родина, в якій виховується дитина і порушеним слухом не завжди є ресурсом для дистанційної форми навчання. Лише ті батьки, які дослухаються до порад фахівців, озброєні теорією і практикою роботи з дітьми з порушеннями слуху, мають стійкі контакти з родинами, які є зразком для наслідування, можуть стати структурним, головним, базовим компонентом комплексного супроводу у різних сферах життя дитини.

Лише за сприятливих умов, якщо дитина починає отримувати комплексний і системний корекційно-реабілітаційний супровід в ранньому віці, через ефективне протезування чи кохлеарну імплантацію, вона зможе відкоригувати своє слухосприймання і розвинути мовлення, попередити виникнення вторинних порушень в розвитку, засвоїти Програму закладу дошкільної освіти, всебічно підготуватися до навчання в освітньому закладі різного типу, без упереджень та стереотипів чи негативних установок, опанувати білінгвальну систему навчання (специфічну для нечуючих) – дактильну абетку та українську жестову мову) [3,4], успішно адаптуватися до сучасних умов життя і стати конкурентоспроможною на ринку праці.

Список використаних джерел:

1. Кульбіда, С. (2020). Функціонування мережі закладів для осіб з особливими освітніми потребами в Україні в умовах перехідного періоду реформування. Збірник наукових праць ЛОГОС, 114-119. <https://doi.org/10.36074/15.05.2020.v4.44>
2. Malynovych, L. (2020). ASPECTS OF INDICES DETERMINATION OF THE CHILDREN'S PSYCHOLOGICAL READINESS TO THE SCHOOL EDUCATION. Збірник наукових праць ЛОГОС, 132-138. <https://doi.org/10.36074/05.06.2020.v2.55>
3. Pakhomova N. G., Okhrimenko I. M., Kul'bida S. V., Yanovska T. A., Stanetska H. M. (2021). NEUROPSYCHOLOGICAL PRINCIPLES OF COGNITIVE AND COMMUNICATIVE ACTIVITIES DIAGNOSIS IN ADULTS WITH EXTRAPYRAMIDAL SYSTEM DISORDERS. Wiadomości Lekarskie, VOLUME LXXIV, ISSUE 10 PART 1, OCTOBER 2021. 2494-2502. DOI: 10.36740/WLek202110124
4. Кульбіда С.В. (2020). Освітній дискурс білінгвального навчання в спеціальних закладах для осіб з порушеннями слуху. Збірник наукових праць ЛОГОС, 71-72. <https://doi.org/10.36074/05.06.2020.v2.27>
5. Малинович Л.М. (2018). Новітні підходи у забезпеченні комплексним супроводом дітей з порушеннями в розвитку та їхніх родин у процесі деінститулізації. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Інклюзивне навчання в Новій українській школі» 26-27 березня 2018 р. м. Теревовля у двох частинах, / упорядн. Лапін А.В., Сурмай Л.О., Щуцька О.І., Київ, Інтерсервіс, 2018. С.68-72.